

ECONOMIA SOCIALĂ ȘI PIAȚA MUNCII ÎN CONTEXTUL ACTUAL

Daniela Virjan¹

Rezumat

Economia socială este acel mod de organizare și funcționare a unei economii care produce bunuri și servicii pentru toți cei interesați de valorile economiei sociale, în vederea creșterii nivelului de trai și dezvoltării activităților economice creatoare de noi locuri de muncă. Economia socială se naște dintr-o inițiativă privată, dându-le celor care o crează și o gestionează un mare grad de autonomie, libertate economică și responsabilitate, implicând un risc semnificativ pentru că profitul obținut nu este distribuit între membrii fondatori, ci reinvestit în economia socială, iar veniturile nu sunt constante și sigure. Economia socială poate fi privită ca o continuare a politicii ocupării pentru că încearcă să ofere locuri de muncă unei populații aflate în dificultate, celor excluși și marginalizați social.

Cuvinte cheie: *inserție profesională, ocuparea
forței de muncă, rata șomajului, coeziune socială*

Economia socială a luat naștere acum două secole din dorința oamenilor de a lupta împotriva sărăciei și a evenimentelor neprevăzute, de a se ajuta reciproc în momente de dificultate, de a face ceva nu numai pentru ei, ci și pentru comunitate, fără a aștepta vreo recompensă în acest sens și de a plasa banii, fără să uite să fie solidari. Economia socială încearcă să îndeplinească în mod eficient libertatea pieței, care funcționează pe principii economice și responsabilitatea socială care are la bază principiul solidarității sociale în beneficiul întregii societăți.

Entitățile economiei sociale (asociațiile și fundațiile, casele de ajutor reciproc, cooperativele) deși sunt puțin cunoscute, propun valori solide, născute din creștinismul social, din eficacitatea economică, democrația și solidaritatea socială.

De-a lungul timpului și datorită marilor schimbări care au avut loc în lume, economia socială a îmbrăcat diverse forme și

---

¹ Academia de Studii Economice, București, Str. Piața Romană nr. 6, daniela_virjan@yahoo.com.

a suferit o serie de transformări, specifice de la o țară la alta, iar în acest sens dacă privim în lumina schimbărilor din România putem distinge câteva faze, care-i punctează crizele și îi marchează transformările: perioada dinaintea de Primul Război Mondial; perioada interbelică și puțin după cel de-al Doilea Război Mondial; perioada regimului comunist; perioada după revoluția din decembrie 1989 și până în prezent.

În prima perioadă a evoluției economiei sociale activitățile civice au fost minime, donațiile către Biserica Ortodoxă au reprezentat principala caracteristică a comportamentului filantropic, iar prima reglementare a drepturilor și libertății fundamentale pentru dezvoltarea societății civile s-a realizat în Prima Constituție a României din 1866. După Primul Război Mondial și crearea României Mari, cadrul legislativ s-a accelerat și pe 6 februarie 1924 a fost adoptată *Legea 21* cunoscută și drept *Legea Mârzescu*, lege care a creat cadrul legal pentru aplicarea principiului de asociere menționat în Constituțiile din 1866 și 1923, astfel numărul asociațiilor și fundațiilor a crescut semnificativ în perioada interbelică, dar în comparație cu media europeană, nivelul vieții asociative era destul de scăzut¹.

Economia socială a renăscut și a cunoscut o evoluție semnificativă după revoluția din 1989, pentru că după anul 1990 fundațiile și asociațiile voluntare puteau fi create fără permisiunea guvernului, iar baza legală a constituit-o *Legea Mârzescu* din 1924 care a fost înlocuită cu OG 26/2000 privind asociațiile și fundațiile, ajungându-se la un cadru juridic mai clar și predictibil din punct de vedere al procedurii de înregistrare. Astfel, numărul de organizații a crescut de la 13.000 în 1996, la peste 44.000 în 1999, la 53.000 în 2008, peste 64.000 în 2009, iar la data de 18.10.2011 erau înregistrate peste 72.000 de organizații².

---

¹ Todor Ardad (2008), *Europa Civică – România Civică*, Asociația Pro Democrația, material editat și publicat în Ungaria, pag.9-10, material disponibil on-line la adresa www.apd.ro.

² Ministerul Justiției, date preluate din Registrul Național ONG, disponibil on-line www.just.ro și publicate în format pdf, ultima actualizare 18.10.2011.

Tabelul 1. Numărul de organizații din Registrul Național ONG

Tip de organizație	2008	20.01.2010	18.10.2011
Asociații	36.997	44.271	53.375
Fundații	16.181	16.785	17.339
Federații	667	758	878
Uniuni	618	633	681
Neprecizate	204	213	303
Persoane juridice străine	17	-	26
Total	54.684	62.689	72.602

Sursa: Ministerul Justiției, <http://www.just.ro>, înregistrări din 2008, 2010 și 2011

La nivel național, pentru anul 2011, cele mai multe organizații înregistrate sunt asociațiile (74%), apoi fundațiile (24%), iar o pondere foarte mică în total organizații o reprezintă federațiile și uniunile (1%). Numărul asociațiilor este cel mai mare pentru că, pe de o parte, acesta este un indicator al asociativității, solidarității și spiritului de întraajutorare, iar pe de altă parte caracteristicile organizațiilor sunt mai accesibile față de condițiile pentru fundații (de exemplu existența unui nivel minim al patrimoniului inițial de 100 de salarii minime brute pe economie¹ față de un salariu minim brut pe economie în cazul asociațiilor etc.).

Rata de activitate a organizațiilor economiei sociale arată cât la sută dintre organizațiile înregistrate și-au depus bilanț contabil. Astfel, dacă la sfârșitul anului 2009 erau înregistrate 64.197 de organizații, dintre acestea doar 36% au depus bilanț contabil. Chiar dacă numărul organizațiilor active este mai mic, rata de activitate a crescut progresiv după anul 2000, iar în ceea ce privește rata de activitate economică a ONG-urilor se poate observa că, dacă până în anul 2007 (16,2%) aceasta a înregistrat o creștere, după această perioadă, care coincide și cu începutul crizei globale, a înregistrat o scădere ajungând la 10,7% în 2009, pondere obținută cu mult înainte de anul 2000.

¹ Salariul minim brut pe economie este diferit în sectorul bugetar față de cel privat, astfel la începutul anului 2011 nivelul minim pentru personalul plătit din fonduri publice este de 720 RON, iar pentru personalul din sectorul privat, nivelul minim este de 670 RON.

Casele de ajutor reciproc (Casa de Ajutor Reciproc a Salariaților - CARS și Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor - CARP) au înregistrat în perioada 2000-2009 o creștere ușoară, dar constantă, mai ales după anul 2007, iar cooperativele meșteșugărești și de consum au înregistrat mici oscilații de la un an la altul, menținându-se practic constant în perioada cercetată.

Tabelul 2. Evoluția organizațiilor active ale Economiei Sociale în perioada 2000-2009

	Asociații și fundații înregistrate/asociații și fundații active/rata de activitate	ONG cu activitate economică și rata de activitate economică	Case de Ajutor Reciproc (CAR salariați /CAR pensionari)	Coop Meșteșugărești	Co-op. Consum	Coop. de credit/ Bănci Cooperatiste	TOTAL
2000	32,160/10,730/33,4%	1,265/11,8%	380(247/133)	800	874	*	14,049
2005	49,038/16,937/34,5%	2,536/15%	741(571/170)	771	941	*	21,926
2007	56,832/19,819/34,9%	3,203/16,2%	843(657/186)	799	927	*	25,591
2008	60,261/20,945/34,8%	2,416/11,5%	834(656/178)	819	922	*	25,936
2009	64197/23,100/36%	2,471/10,7%	897(704/193)	788	894	65	25,744

*societațile cooperative sunt înființate și funcționează în baza Legii nr. 1/2005, iar cele mai cunoscute forme la nivelul publicului larg fiind cooperativele meșteșugărești și de consum; nu am găsit date despre cooperativele de credit și bănci cooperatiste

Sursa: Constantinescu Ș. (coord.). 2011. Atlasul Economiei Sociale, România

În ceea ce privește distribuția regională, organizațiile economiei sociale dispun de o prezență considerabilă în toate regiunile dezvoltate din România, astfel *asociațiile și fundațiile* dețin o pondere mai mare în zonele din Centru, Nord-Vest și București – Ilfov, *casele de ajutor reciproc* sunt mai prezente în zonele Sud-Est și Nord-Est, *cooperativele meșteșugărești și cele de credit* au o pondere mai mare în zonele de Nord-Est, Sud-Est și Nord-Vest, iar *cooperativele de consum* au ponderi aproximativ egale cam în toate zonele țării mai puțin în zona București-Ilfov.

Tabelul 3 Distribuția regională a organizațiilor Economiei Sociale

	Asociații și fundații	CARS	CARP	COOP Credit	COOP Meșteșugă- rești	COOP Consum	Organizații Economie Socială
Nord-Est	2490	90	35	12	211	158	2996
Vest	2370	51	22	5	69	106	2623
Sud-Est	1783	125	19	8	126	112	2173
Centru	4702	74	22	7	91	148	5044
Nord-Vest	4389	87	24	14	106	153	4773
Sud-Vest	1790	79	27	4	64	77	2041
Sud	2091	86	34	10	74	112	2407
București- Ilfov	3485	112	10	5	47	28	3687
România	23100	704	193	65	788	894	25744

Sursa: Constantinescu Ș. (coord.). 2011. Atlasul Economiei Sociale, România

Dacă privim pe ansamblu organizațiilor economiei sociale putem constata că cea mai mare parte dintre acestea sunt concentrate în zonele cele mai dezvoltate ale țării (17,9% Centru; 16,9% în zona de Nord-Vest; 10,6% în zona de Nord-Est; 9,3% în Vest), iar cel mai puțin reprezentate sunt zonele mai sărace (7,7% Sud-Est; 7,2% Sud-Vest și 8,5% în Sud).

La distribuția pe medii, constatăm că numărul de organizații din mediul rural este mult mai mic decât cel din mediul urban. La nivelul anului 2009 o pondere de 22% din totalul organizațiilor de economie socială își desfășura activitatea în mediul rural, cele mai reprezentative fiind obștile și asociațiile agricole din cadrul sectorului neguvernamental și cooperația de consum. Acestea generează mai bine de 30% din totalul veniturilor economice ale sectorului neguvernamental și au un potențial important ca actori ai dezvoltării rurale. Ponderea așa de mică în mediul rural se datorează dificultății în procesul de înregistrare, care presupune existența unui notar sau avocat, corespondență cu Ministerul Justiției-Registrul Național ONG, angajarea unui contabil și alte resurse umane cu calificări diverse, ceea ce pentru mediul rural este o procedură dificilă datorită infrastructurii rudimentare.

În ceea ce privește *domeniile de activitate* ale organizațiilor neguvernamentale s-a realizat de către FDSC¹ o reclasificare pe șase domenii de activitate ale organizațiilor neguvernamentale (s-au aplicat cuvinte-cheie specifice fiecărui sub-sector atât pe denumirile organizațiilor “nealocate” sau pe descrierea misiunii acestora), deoarece codificarea CAEN în bilanțurile contabile nu reflectă întotdeauna foarte clar activitățile organizației, existând un număr mare de organizații care au marcat codul “*alte activități asociative*” (28% din total organizații).

Tabelul 4. *Organizații neguvernamentale: primele șase domenii de activitate/și altele 2009*

Domenii de activitate	2009 total ONG	2009(%din total ONG)
Social și caritabil	5522	23,9%
Sport și activități de hobby	4103	17,8%
Educație, Cercetare și Formare Profesională	2456	10,6%
Asociații Agricole/Obști	2278	9,9%
Cultură	2133	9,2%
Organizații religioase	1852	8,0%
Asociații profesionale și sindicate	1760	7,6%
Sănătate, medicină	1344	5,8%
Dezvoltare locală și comunitară	968	4,2%
Asociații civice și politice	786	3,4%
Asociații ecologice și de protecția animalelor	617	2,7%

Sursa: Constantinescu Ș. (coord.). 2011. *Atlasul Economiei Sociale, România*

Economia socială poate fi privită ca o continuare a politicii ocupării pentru că încearcă să ofere locuri de muncă unei populații aflate în dificultate. Economia socială chiar crează locuri de muncă și în special persoanelor cu dizabilități, persoanelor excluse social, celor care nu au nici o pregătire, cei care nu au o locuință și sunt oamenii străzii, și altor persoane care sunt interesați de valorile economiei sociale.

¹ FDSC-Fundatia pentru Dezvoltarea Societatii Civile, Atlasul Economiei Sociale, Romania, 2011, Coord.Strefan Constantinescu, disponibil on-line www.ies.org.ro.

Afirmația de mai sus nu este pur teoretică. Există numeroase organizații din România care crează aceste locuri de muncă, și în acest sens aducem câteva exemple: *Fundația Caritabilă Orizonturi* (concesionarea serelor orașului Câmpulung Moldovenesc pentru dezvoltarea activităților de legumicultură, floricultură și întreținerea spațiilor verzi) au angajat două persoane cu tulburări psihice, iar în perspectivă vor mai angaja zece salariați; în cadrul *Fundației Pentru Voi* (oferă servicii sociale pentru adulții cu dizabilități intelectuale din Timișoara) numărul adulților cu dizabilități angajați a crescut de la șapte în 2007 la 45 în 2011; *Federația Caritas a Diacezei Timișoara* desfășoară activitate economică în domenii ca: morărit, grădinărit și creșterea animalelor, cu 12 angajați foste persoane fără adăpost care provin din azilul de noapte *Pater Jordan* inaugurat în anul 2000; de asemenea au mai creat 20 de locuri de muncă pentru persoanele marginalizate social provenite din azilul de noapte cât și pentru meseriași din comunitate specializați în domeniile de activitate ale fermei, acoperind meserii de electrician, instalator, lăcătuș și tâmplar; *Asociația Speranța* pentru ocrotirea bolnavilor cu SIDA din Constanța a creat zece locuri de muncă pentru persoanele cu HIV seropozitiv, fiind angajate cu timp parțial de muncă pentru activități create de asociație: o microfermă și o seră pentru grădinărit în sistem de autogospodărire; *Asociația Touched România din București* a creat zece locuri de muncă pentru mamele care își cresc singure copilul și care provin din familii dezorganizate și destrămate și sunt instituționalizate în vederea prevenirii abandonului copilului mic, asociația dezvoltând două linii de bijuterii din gablonzuri și semiprețioase; *Fundația Alături de Voi din Iași* a reușit să creeze peste 20 de locuri de muncă pentru tineri vulnerabili angajându-i în realizarea obiectelor decorative de artă meșteșugărească, lucrări de pictură și produse specifice legătoriei manuale; *Viitorplus* este asociația pentru dezvoltarea durabilă care oferă o alternativă ecologică – sacoșa de pânză pentru folosirea pungilor de plastic dăunătoare mediului înconjurător - asociația angajează persoane afla-

te în dificultate pe o perioadă între 6 și 18 luni, oferindu-le și un program de formare și consiliere profesională; și exemplele pot continua¹.

Tabelul 5. Evoluția numărului de salariați și a numărului de organizații în anul 2009

	Număr de salariați	Număr de organizații
Asociații și fundații	109,982	23,100
Casele de ajutor reciproc ale salariaților	16,275	704
Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	2,724	193
Cooperativele meșteșugărești	25,553	788
Cooperativele de consum	7,401	894
Cooperativele de credit/Bănci cooperatiste	1,419	65
Total	163,354	25,744

Sursa: Constantinescu Ș. (coord.). 2011. *Atlasul Economiei Sociale, România*

Chiar dacă la prima vedere numărul de locuri de muncă create de economia socială este mic, putem observa din tabelul 5 privind evoluția numărului de salariați că, acest număr nu este de neglijat și că economia socială are potențial în a crea și mai multe locuri de muncă, *dacă ar exista o politică de sprijin special destinată economiei sociale*. La ora actuală economia socială este reglementată, dar nu încurajează dezvoltarea acesteia pentru că nu există un cadru legal clar, coerent și specific economiei sociale.

Din bilanțul contabil de la sfârșitul anului 2009 s-a constatat că numărul total al locurilor de muncă din economia socială a fost de 163,354 la un număr total de organizații de 25,744. Analizând datele cu privire la personalul salariat în economia socială putem concluziona următoarele (vezi Tabelul 6):

- Personalul salariat al organizațiilor neguvernamentale a crescut constant în perioada 2005-2009, ajungând la sfârșitul

¹ Vezi mai în detaliu Manual de bune practici din economia socială din România și din alte state europene, *Solidaritatea, o nouă sursă de putere economică*, publicat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2011.

anului 2009 la 110 mii salariați; cea mai mare creștere a înregistrat-o efectivul de personal pentru activități economice, triplându-se în anul 2009 față de anul 2000; deși numărul mediu de salariați/organizație este foarte mic (5 salariați) ponderea celor fără personal salariat este destul de mare (70% din totalul organizațiilor active);

- În cadrul CARS numărul de salariați a înregistrat o scădere, spre deosebire de CARP unde numărul de personal se află într-o ușoară creștere; CARP prezintă valori mai ridicate în ceea ce privește veniturile și salariații, astfel că mai mult de jumătate dintre acestea generează venituri mai mari de 40,000 lei pe salariat;

- În ceea ce privește cooperativele de credit, numărul de salariați a înregistrat o ușoară scădere în anul 2009 față de anul 2005, la fel și valorile venitului total/total personal, în schimb numărul mediu de personal a crescut, aproape s-a dublat față de anul 2005;

- Numărul de personal din cadrul cooperativelor a înregistrat o continuă scădere, atât în cazul cooperativelor meșteșugărești, cât și în cazul cooperativelor de consum; numărul total al cooperativelor a cuprins, la nivelul anului 2009, peste 33 mii persoane salariate, trei pătrimi fiind angajate în cooperativele meșteșugărești; numărul mediu de salariați a scăzut, mai evident în cazul cooperativelor meșteșugărești, aproape la jumătate și cu o pondere mai mică în cazul cooperativelor de consum.

Tabelul 6 . Evoluția numărului de salariați și a veniturilor personalului economiei sociale

	2005	2007	2009
Total personal salariat ONG-uri	88,582	99,345	109,982
Efectivul de personal pentru activități fără scop lucrativ	59,437	65,144	69,719
Efectivul de personal pentru activități economice	29,145	34,201	40,263
Numărul mediu salariați/organizație	5	5	5
Niciun angajat	68,3%	68,3%	70,7%
%cheltuieli cu personalul/Total cheltuieli	21,7%	20,4%	20%

Venituri economice/total personal pentru activități economice (lei)	15,740	20,925	19,661
Venituri totale/total personal (lei)	31,315	35,662	39,266
Casele de ajutor reciproc			
Total personal salariat CARS	17,047	19,407	16,275
Venitul total/Total personal (lei)	3,334	3,779	7,145
Medie personal	30	30	23
Total personal CARP	2,345	2,368	2,724
Venitul total/Total personal (lei)	26,747	36,308	42,085
Medie personal	14	13	14
Cooperative de credit			
Total personal salariat	1456	1315	1419
Venitul total/Total personal (lei)	96,493	85,809	93,518
Numărul mediu personal	11	14	22
Coop Meșteșugărești			
Total salariați	47,457	34,087	25,553
Venitul total/Total personal (lei)	16,060	24,332	29,760
Număr mediu salariați	62	43	32
Coop Consum			
Total salariați	11,287	9,124	7,401
Venituri totale/Total personal (lei)	45,436	62,733	79,918
Număr mediu salariați	12	10	8

Sursa: Constantinescu Ș. (coord.).2011. Atlasul Economiei Sociale, România

Toate acestea se întâmplă în România și probabil unii se și îndoiesc de acest lucru pentru că nu au acces la informații sau nici măcar nu știu ce înseamnă economie socială. Foarte mulți cetățeni și chiar cei din mediile universitare confundă economia socială cu protecția socială a statului, sau au impresia că economia socială o face statul și că este de datoria acestuia să o facă. Spiritul de solidaritate în România are un puls scăzut, deși acesta ar putea fi o sursă de putere economică aducătoare de venit și evident poate duce la o îmbunătățire a nivelului de trai al tuturor cetățenilor.

Economia socială încearcă să dea o șansă tuturor celor care se simt marginalizați, excluși social, celor care au o boală incurabilă, celor care se simt inutili, celor care viața nu le-a dat nici o șansă. Economia socială este o șansă pentru oricine vrea să fie solidar. Angajarea în economia socială are un impact pozitiv asupra creșterii calității vieții persoanelor cu dife-

rite dificultăți de integrare profesională și socială, ameliorându-le motivația și stima de sine. Astfel, s-a constatat că după două luni de muncă, angajații care sufereau de afecțiuni psihice severe au înregistrat o îmbunătățire a stării de sănătate cu 20%. De asemenea, un puternic impact economic și social este dat de reușita inserției profesionale a grupurilor vulnerabile, tinerii sau adulții dobândesc abilități vocaționale, prin parcurgerea teoretică și mai ales practică a unor module de pregătire și calificare profesioanlă.

Toate acestea nu pot fi decât un mare câștig mai ales pentru persoanele în cauză, dar și pentru societate, pentru că dacă câștigă un salariu, adulții cu dizabilități contribuie la venitul familiei, învață să devină mai responsabili și să interacioneze în societate, să capete anumite abilități și să dobândească un grad crescut de independență economică și socială.

Tabelul 7 Evoluția populației ocupate, a salariaților, a șomerilor și a ratei șomajului 2005-2011

	TR.IV 2005	TR.IV 2007	Tr.IV 2009	Tr.IV2010	TR.II2011
Populația ocupată (mii persoane)	8390,4	9174	9027	9052	9210
Salariați (mii persoane)	4790,4	6151	6098	6090	6187
Șomeri BIM	523	599	731	714	711
Rata șomajului	6%	6,1%	7,5%	7,3%	7,2%

Sursa: INS, disponibile online www.insse.ro, 2005-2011

O analiză interesantă am putea să o facem între caracteristicile populației ocupate în economia socială și caracteristicile populației ocupate ale economiei de piață, concurențială. Dacă analizăm datele din tabelul 7 putem observa că după declanșarea crizei la nivel internațional numărul de șomeri a crescut brusc și evident și rata șomajului, ajungând la sfârșitul anului 2009 la 7,5% și în trimestrul al II-lea 2011 la 7,2%.

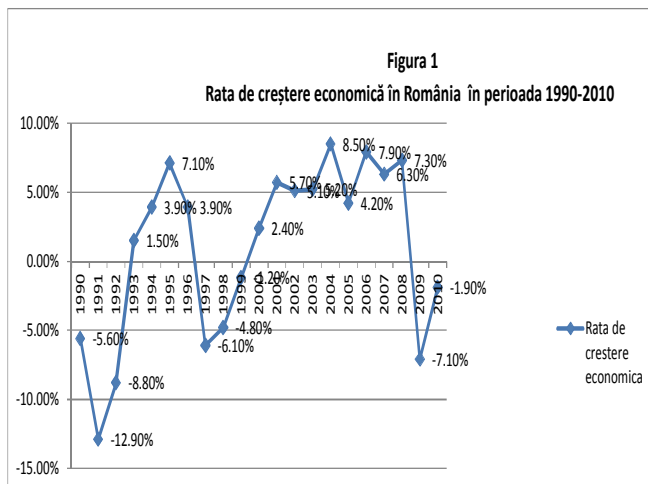
Dacă privim evoluția ratei șomajului în perioada 2000-2011 putem spune că rata șomajului în această perioadă a fost în urma ciclului economic, deoarece întreprinzătorii români nu au

uitat șocurile oscilante și riscurile la care au fost supuși după 1990 și apoi timp de zece ani. Începând cu anul 2000 economia României înregistrează, după un deceniu, o creștere economică, la început firavă, dar apoi timp de 8 ani economia a crescut considerabil. Astfel, în perioada 2000-2004, deși România a înregistrat o creștere economică susținută, rata șomajului nu a variat la fel de mult, rămânând în urma ciclului economic, deoarece întreprinzătorii nu au avut încredere în relansarea economică și în acest sens au amânat crearea de noi locuri de muncă.

Șocul pozitiv i-a luat foarte mult să se propage pe piața muncii, astfel ratei șomajului i-au trebuit 31 de trimestre (aproape 8 ani) pentru a scădea de la 8% în anul 2000 la 4,2% în 2008¹. În această perioadă investitorii nu sunt complet încrezători în calitatea forței de muncă și preferă să înlocuiească factorul muncă cu factorul capital, pentru a stimula și accelera încasările și investițiile. Afacerile sunt prospere, moneda se întărește, iar când cererea devine mai elastică abia atunci angajatorii încep să angajeze și rata șomajului începe să scadă, dar foarte lent, situându-se sub evoluția activității economice. În acest sens, rata șomajului de 4,2% (falsificând de fapt o stare de ocupare deplină) putea fi atinsă mult mai devreme. Această evoluție s-a datorat procesului de creștere economică (adică creșterea reală a PIB/loc.), relansării economiei, creșterii rezultatelor economice, atât la nivel microeconomic cât și la nivel macroeconomic, creșterii gradului de ocupare a forței de muncă, scăderii inflației și creșterii puterii de cumpărare. Deci, putem să spunem că România timp de 8 ani s-a aflat într-o fază de expansiune a ciclului economic, din toate punctele de vedere.

---

¹ INS, conferințele de presă trimestriale, date disponibile online pe adresa www.insse.ro.

Sursa: INS, 1990-2010

O dată cu declanșarea crizei globale la sfârșitul anului 2007, toate economiile mondiale au intrat într-o fază de recesiune. Această fază a început să se manifeste printr-o scădere drastică a cererii agregate și un blocaj la nivel financiar-bancar. Efectele crizei globale s-au propagat cu o repeziciune fantastică la nivelul tuturor economiilor, manifestându-se pe toate continentele lumii. În anul 2008, România nu a simțit foarte mult efectele crizei, dar impactul psihologic și social al crizei globale s-a declanșat în atitudinea cumpărătorilor, scăzând în acest sens cererea agregată, iar de aici a fost doar un pas în a declanșa un blocaj economico-financiar-bancar.

La sfârșitul anului 2008 șocul economic lovește fluxurile de capital și prin efectul de transmisie globală a crizei, rata șomajului sare în aer, astfel în 5-6 trimestre și-a recuperat trendul pierdut în cei opt ani. Acest lucru s-a întâmplat datorită faptului că agenții economici nu au uitat șocurile negative de dinainte de anul 2000 și nu așteaptă să vadă dacă recesiunea îi va lovi și încep să concedieze angajații. După cum observăm, propagarea șocului pozitiv se face într-un timp îndelun-

gat, în schimb propagarea șocului negativ are efecte imediate asupra pieței muncii.

În economia socială la nivelul anului 2009 erau angajați un număr de 163.354 de persoane, iar dacă aceste persoane ar fi fost încadrate în rândul șomerilor la nivel național, am fi avut un număr de 731.000 plus 163.354, rezultând un număr de șomeri de 895.085 și o rată a șomajului de 9 %, ceea ce înseamnă o creștere a ratei șomajului cu 1,5 puncte procentuale (vezi Tabelul 7). Și mai mult dacă ne uităm la evoluția numărului de angajați în economia socială putem observa că numărul de angajați chiar dacă a scăzut, mai ales în perioada de criză, variația acestora a fost foarte mică (a scăzut cu 4.820 în perioada 2005-2009) în comparație cu numărul de șomeri care a înregistrat o creștere cu 208.000 de persoane în perioada 2005-2009 și evident o creștere a ratei șomajului.

Economia socială chiar dacă crează un număr redus de locuri de muncă, are potențial să dezvolte activități sociale și să creeze noi locuri de muncă, și acest lucru este posibil numai în parteneriat cu puterea publică și cu sprijinul acesteia. Încurajarea economiei sociale este foarte importantă, dar mai important este spiritul de solidaritate care poate deveni o adevărată forță economică creatoare de bunuri și servicii necesare dezvoltării comunității la un moment dat.

În condițiile unei crize, piețele emergente sunt foarte vulnerabile la șocurile internaționale mai ales când piața este foarte deschisă către operațiuni ale pieței financiare, deoarece investitorii se retrag aruncând în aer economia, moneda se depreciază, băncile se prăbușesc și se accentuează o serie de dezechilibre și eșecuri ale pieței. În această situație, economia socială este o șansă pentru aceste societăți deoarece promovează spiritul de responsabilitate și implicare a fiecărui cetățean în acțiunile economice și sociale ale organizației, le conferă o anumită autonomie, dar și un grad ridicat de risc pentru că veniturile nu sunt întotdeauna constante și de la aceeași sursă.

Pe de altă parte, economia socială le oferă o șansă pentru o viață mai bună, mai corectă, mai dreaptă și mai cinstită, îi

Învățã că a face bine este un lucru mare, iar sentimentul de fericire este cu atât mai mare cu cât tu faci acele acte de binefacere. De asemenea, inserția persoanelor cu dizabilități, cu probleme sociale de integrare, a celor de altă etnie și în special a romilor, a celor care locuiesc pe stradă, a mamelor singure care își cresc copilul în casele protejate și exemplele pot continua, se face prin organizarea de cursuri de pregătire și reorientare profesională la locul de muncă sau prin activități economice de producere a unui bun sau serviciu, contra unor costuri sub prețul pieței.

În Uniunea Europeană rata șomajului pe luna iunie 2011 s-a menținut constantă față de luna mai la 9,4%, iar în zona euro a fost de 9,9%. Cea mai scăzută rată a șomajului a fost înregistrată în Austria – 3,9%, Olanda 4,5%, Luxemburg 4,8%, iar la pol opus cu cele mai ridicate rate ale șomajului Spania 22,6%, Grecia 17,6% și Letonia cu 16,1%, Bulgaria 11,4%, Ungaria 9,9%, Slovenia 8,4%¹. Uniunea Europeană încearcă să redreseze situația economico-socială și să și-o consolideze prin creșterea productivității, a convergenței economice și a coeziunii sociale, iar în acest sens în 2010 a fost adoptată strategia economică pentru ocuparea forței de muncă și creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, "Europa 2020".

La nivel național, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă va implementa o serie de măsuri active destinate ocupării forței de muncă și consolidării capacității individuale de ocupare, dar și măsuri de consolidare a cadrului legal privind sistemul asigurărilor de șomaj. Pentru anul 2012 se preconizează includerea în măsuri active de ocupare a 920.000 de persoane, din care aproximativ 37% vor fi încadrate în muncă, iar pentru anul 2013 un număr de 930.000 persoane din care 350.000 vor fi încadrate în muncă². Sperăm că aceste obiective vor putea fi atinse în condițiile crizei economice și

---

¹ Oficiul European de Statistică, 31.10.2011, date disponibil online www.eurostat.ro, accesat 25.10.2011.

² Gheondea Alexandra, Gabriel Stănilă și Flavius Mihalache (2011), *Ocuparea neagricolă în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia*, Raport de cercetare, Editura Expert, pag.13.

sociale de pe piața muncii, când foarte mulți agenți economici își închid porțile și nu reușesc să găsească o soluție eficientă în vederea redresării situației. Puterea publică împreună cu actorii proprietății private și cu economia socială ar trebui să concluzeze la redresarea situației economice și sociale, în vederea asigurării sau menținerii locurilor de muncă care sunt aducătoare de venit și care asigură tuturor un nivel de trai decent.

Concluzii

Între economia socială și piața muncii există o relație de incluziune și interdependență pentru că economia socială poate fi o continuare a politicii ocupării, oferind locuri de muncă tuturor celor care sunt descurajați și care poate au renunțat să-și mai caute un loc de muncă. Economia socială crează locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități, pentru cei excluși și marginalizați social, celor care nu au o locuință, celor care nu au nici o pregătire profesională, familiilor monoparentale, romilor care sunt stigmatizați și nu reușesc să-și găsească un loc de muncă, tinerilor absolvenți care intră cu stângul pe piața muncii devenind șomeri și tuturor celor care sunt interesați de valorile economiei sociale.

În România, economia socială este reglementată, dar nu încurajează și nu stimulează dezvoltarea acesteia, pentru că din punct de vedere legislativ nu există o lege care să reglementeze toate entitățile economiei sociale. Cadrul legislativ existent reglementează parțial anumite entități ale economiei sociale, iar cei care doresc să practice economia socială trebuie să găsească artificii pentru a fi în temeiul legii sau să caute în alte reglementări juridice forma adecvată pentru activitatea respectivă.

Angajarea în economia socială a persoanelor vulnerabile și nu numai are un impact pozitiv asupra nivelului de trai și a stării de sănătate, ameliorând motivația și stima de sine, căpătând anumite abilități vocaționale prin parcurgerea teoretică și practică a unor module de pregătire și integrarea profesională,

precum și independență economică și socială. Încurajarea economiei sociale este foarte importantă, dar la fel de important este spiritul de solidaritate care poate deveni o adevărată forță economică creatoare de noi locuri de muncă.

Bibliografie

1. Gheondea, Alexandra, Gabriel Stănilă și Flavius Mihalache. 2011. *Ocuparea neagră în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia*, Raport de cercetare, Editura Expert
2. Demoustier, Daniele. 2001. *L'économie sociale et solidaire. S'associer pour entreprendre autrement*, Ed. La Decouverte et Syros, Paris
3. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC), România. 2010. *Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări*, material disponibil online www.fdsc.ro
4. Defourny, Jacques, Louis Favreau, Jean-louis Laille. 1998. *Insertion et nouvelle économie sociale*, Desclee de Brouwer, Paris
5. Laille, Jean-Louis. 1994. *Leconomie solidare, une perspective internationale*, Desclee de Brouwer, Paris
6. Manual de bune practici din economia socială din România și din alte state europene, *Solidaritatea, o nouă sursă de putere economică*, publicat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2011
7. Ministerul Justiției, date accesibile la: <http://www.just.ro>
8. Rosanvallon, P. 1998. *Noua problemă socială*, Iași, Institutul European
9. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (ed.). 2011. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, disponibil online www.economiesociale.info
10. Căce, Sorin (coord.), Victor Nicolăescu, Andreia-Nicoleta Scoican. 2010. *Cele mai bune practici în sectorul economiei sociale în Grecia și în alte state ale Uniunii Europene*, Editura Expert, București
11. Căce, Sorin, Daniel Arpinte, Andreia Nicoleta Scoican. 2010. *Economia socială în România. Două profiluri regionale*. Editura Expert, București

12. Constantinescu, Ștefan (coord.) 2011. *Atlasul economiei sociale*, Editor Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, material disponibil online www.fdsc.ro

13. Vîrjan, Daniela. 2005. *Economie și politici sociale*, Editura ASE, București